

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

Ne clerici vel monachi sæcularibus negotiis se immisceant. Titulus L.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

eis concessa per Principem, vel Papam, uti dictum est, d. *Authent. Cassa ibi adversus Canonicas & Imperiales sanctiones*, nec non ea per quæ officium Inquisitionis hæresis impeditur, vel retardatur, c. *statutum 1. de hæret. in 6.* aut clerici efficiuntur magis timidi & laici magis audaces ad nocendum, *Bart. in d. Authent. Cassa n. 3. & seqq. per l. 1. §. qua oneranda ff. quarū rer. act. non datur Pan. in d. c. noverit. n. 2. & ibi Can.* ut statutum quod maiorem penam imponit pro homicidio laici, & clerici minorem, & hæc omnia nō tantum honori personarum clericorum, sed etiam maiestati Dei indulta fuerunt, cuius sacris vacare sacerdotes oportet, l. *non distinguemus in princip. viri sacerdotio ff. de arbitr. l. omnes in prim. C. de epis. & cler. Authent. ut clerici apud prop. epis pri. conven. & c. §. 1.* Perdunt clerici privilegia, vel eis nō gaudent, in casibus cumulatis per *Benedict. Capr. concl. 94. c. 1. de vit. & honest. cleric. in 6. & in clem. 1. & 2. eod. tit. & in c. unico de cler. coniug. in 6. & iō Ioan. And n. 4. Mar. Soc. in c. per venit n. 97. & seqq. de sent. excomm.*

Ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant.

Titulus L.

S Y M M A R I A.

- 1 Clerici & monachi se immiscunt negotiis secularibus primo si aliquid emant ut id integram carius vendant.
- 2 Tertio ab episcopo moniti negotiationibus se implicantes de suis facultatibus statutis & consuetudinibus patria subjacent, nec sunt immunes à pedagiis.
- 3 Negociari licet personis ecclesiasticis quando aliquid operantur manibus suis.
- 4 Secundo, quando exercent causas seculares ut procuratores in iudicio vel extra iudi-

cium generales.

- 5 Si deprehendantur in fraude non subveniuntur eis ab Ecclesia sed non perdunt privilegium fori nisi trina monitio præcesserit.
- 6 Item se immiscunt negotiis secularibus quando exercent causas seculares ut iudices vel iustitiani vel vicem gerentes alicuius principis secularis.
- 7 Quando iurisdicchio secularis est annexa dignitati quam clericus obtinet, tunc potest eam per se exercere dummodo per se non inferat penam mortis, aut membrorum detractionem.
- 8 Tertio, se immiscunt secularibus negotiis quando conducunt possessiones à laicis nomine proprio, secus si conducant nomine Ecclesie vel capituli.
- 9 Quarto, Archidiaconi plebani habentes sub se capellas, Prapofiti, Cantores & alii clerici personatus etiam non curatos habentes, nec non presbyteri legibus aut phisica seu medicina studentes se immiscunt negotiis secularibus & ipso iure sententiam excommunicationis incurrunt nisi infra spatium duorum mensium ab inceptione studii computandum defiterint.
- 10 Prædicti omnes possunt studere institutionibus imperialibus ad effectum adiuvandi studia canonum.
- 11 Religiosi post professionem exeuntes claustrum ad audiendas leges & phisicam nisi intra duos menses ab exitu monasterii hac de causa, computandos ad claustrum redierint sunt ipso iure excommunicati.
- 12 Reversi sunt ultimi fratrum.
- 13 Totius spem promotionis amittunt.
- 14 Doctores eos scienter docentes aut in scholis, octo menses simili eo ipso sunt sententia innodati.
- 15 Absolvi possunt ab episcopo proprio ac Episcopo in cuius diocesi studuerunt.

- 16 Rehabilitatio & dispensatio reservantur sedi apostolica.
- 17 Licentia audiendi leges & phisicam & alterutrum explanandi alius solet impetrari à sede apostolica.
- 18 Quinto, immiscet se negotiis secularibus quando tabellionatus officium exercent sive constituti sint in sacris sive in minoribus ordinibus dummodo competenter sint beneficiati etiam in causis ecclesiasticis & spiritualibus.
- 19 Speciale est quod in causa hæresis possint tabellionatus officium exercere ac coram Papa & in eius curia & coram eius episcopo.
- 20 Licentia utenti officio tabellionatus pro constituto in sacris à quo iudice peti debeat.
- 21 Sexto, se immiscet negotiis secularibus quando clericus dicat, scribit, profert sententiam sanguinis vel quicquam aliud exercet per quod ad vindictam sanguinis tenditur.

PERSONÆ ecclesiasticæ non gaudent immunitate quando negotiis secularibus se immiscet, ideo post præcedentem subjicitur rubrica prohibitiva, ne clerici, vel monachi secularibus &c. Immiscet se secularibus negotiis, ¶ uno modo, si aliquid emant, ut id integrum carius vendant, c. secundum instituta hoc tit. distinct. 88. per totam repr. conclus. 95. quia non licet clericis exercere etiam iustam negotiationem, c. fornicari distinct. 88. q. 3. in summa c. l. c. canonum c. 2. quicumq. 14. quest. 4. si tertio ¶ ab episcopo commoniti ab huiusmodi non resipuerint, sed negociationibus institerint, cum facto abjiciant privilegium clericale, dum his se implicent, de suis facultatibus statutis & consuetudinibus patriæ subiacent, c. fin. & ibi gl. fin. de vit. & honest. cleric. nec sunt im-

munes à pædagiiis, & guidagiis, Clem. present. & ibi gloss. in verb. non negociandi de censib. & Can. ex justa causa necessitatis licitum est ¶ personis ecclesiasticis negociari, quando aliquid operantur ex manibus suis, vel emunt rem ut inde habeant materiam reducendi ad aliquas formas, ut legimus sanctos apostolos negociatos fuisse, c. 1. §. nec tamen justum & ibi Pan. sub n. 6. tit. c. 1. vers. quæ enim propter turpe, 21. qu. 1. C. clericus 91. distinct. c. euiciens §. quicumque 88. dist. Altero modo ¶ quando exercent causas sæculares ut procuratores, vel in iudicio, quod non licet clericis nisi pro certis personis, c. fin. 86. distinct. c. 1. §. contentiones h. tit. c. 1. de postulari 88. dist. in summa & c. 1. tenet tamen iudicium cum eis agitarum nisi excipiat, Pan. in c. sacerdotibus n. 3. h. tit. per c. 2. de postul. vel etiam extra iudicium, c. fin. 86. distinct. & c. 88. dist. clericis enim nõ debent esse ministri & procuratores laicorum generales in negotiis, Innoc. in d. c. sacerdotibus h. t. c. 1. 2. & seqq. 23. quest. 3. quod si contra fecerint, & deprehendantur ¶ in fraude, non subventur eis ab ecclesia, cum per eos constat in ecclesia scandalum generari, d. c. sacerdotibus h. tit. sed non perdunt privilegium fori, nisi trina monitio præcesserit, Pan. in d. c. sacerdotibus n. 6. & 7. neque prohibentur eligi ad dignitates, Inn. in c. fin. in princ. de oblig. ad ratiocin. ord. unum autem negotium laicorum clericus procurare vel administrare non prohibetur, Archidiacon. in cap. fin. 86. distinct. Inno. in c. cum I. & A. num. 2. & 3. de re iudic. Pan. in d. c. sacerdotibus n. 4. Zab. in c. magnus q. 8. vers. oppono de oblig. ad rat. ord. & in causis ecclesiasticis, & coram Iudice ecclesiastico potest esse procurator laici, c. per venerabilis qui fil. sint leg. Pan. in d. c. sacerdotibus num. 2. Item immiscet se secularibus negotiis ¶ quando exercent causas sæculares ut iudices quia

Quia clericus non potest esse iustitiarius, vel Generalis procurator jurisdictionum aut officialis, vel vicem gerens alicuius principis secularis, & monitus non desistens excommunicatur, c. sed nec & c. seq. h. t. c. de presentium 16. q. 1. si sit incorrigibilis deponitur, Pan. in d. c. sed nec n. 6. religiosus ultra depositionem detruditur in arctius monasterium, d. c. sed nec vers. fin. & ibi Pan. n. 6. Vnum negotium iustitiarum exercendae potest clericus expedire ut delegatus principis secularis, etiam in causa criminali, c. in Archiepiscopo de rap. Pan. in d. c. sed nec n. 5. & ibi Can. Host. in c. clericus h. t. Quando iurisdicatio ꝑ secularis est annexa dignitati quam obtinet, tunc potest clericus eam per se exercere, dummodo per se non inferat pœnam mortis vel membrorum detractionem, aliis autem delegare potest, metu irregularitatis cessante, & idem si ipsam iurisdictionem habet ratione patrimonii, c. fin. h. t. in 6. quod procedit etiam in pœlato religioso, c. dilectus de off. ord. c. auditis de prescr. c. inter dilectos in princip. de fid. Instrum. exceptis Cisterciensibus, qui ex prima regulæ institutione villas iustitiarum, & tributarias tenere non possunt, c. recolentes de stat. monach. Tertio immiscet se 8 secularibus negotiis clerici quando ꝑ conducunt possessiones à laicis nomine proprio, c. 1. §. conductores h. t. c. 1. & c. placuit 21. qu. 3. quia est quasi negotiatio, unde prohibetur militibus, l. fin. C. de loc. & cond. l. Militares & l. Militantes C. de re milit. lib. 2. monachi vero quādo à laicis, vel clericis nomine suo firmas habent, c. secundū h. t. quas eis nomine capituli causa necessitatis licitum est habere, gl. pen. in d. c. secundum per c. 1. in fine h. t. & ibi Can. si conductori succedunt possunt in conductione remanere, arg. l. decurio ff. de decurionib. Ioan. Andr. in c. 1. post gl. in verb. conductores hoc tit. & ibi Can. Quarto, Archidia-

Summa in Decretal.

coni, plebani ꝑ habentes sub se capellas in quibus instituuntur clerici perpetui, c. 1. hoc tit. in 6. pœpositi cantores, & alii clerici personatus, etiam nō curatos, gl. in c. fin. in verb. presbyteros h. t. habentes, nec non presbyteri legibus aut physicæ seu medicinæ studentes, dicuntur se immiscere negotiis secularibus, c. fin. hoc tit. & nisi infra spatium duorum mensium ab inceptione studii computandū destiterint, Pan. in d. c. fin. n. 8. hoc tit. ipso facto sententiam excommunicationis incurrunt, c. fin. hoc tit. Pœdicti ꝑ vero omnes in 10 stitutionibus imperialibus ad finem coadiuvandi studia canonum, & casuum conscientiarum, c. 1. de nov. oper. nunciat. & ibi gl. & Can. c. si in adiutorium 10. distinct. Gemin. in c. cum ex eo n. 9. de elect. in 6. & ibi Can. nec non ceteri clerici seculares, ac obtinentes parochiales, quæ sub se non habent capellas pendente termino, quo promoveri debent ad sacerdotium, student legibus, arque medicinæ, absque metu excommunicationis, c. 1. hoc tit. Religiosi ꝑ post professionem exeun- 11 tes claustrum ad audiendas leges, & physicam, nisi intra duos menses ab exitu monasterii hac de causa computandos, ad claustrum redierint, sunt ipso iure excommunicati, & in nulla causa, si patrocinium pœstare voluerint, audiantur, reversi, ꝑ in choro, capitulo, & mensa, & ceteris ultimi fratrum existunt, & (nisi forte ex misericordia sedis apostolicæ) totius ꝑ spem promotionis amittunt, c. non magnopere, & c. fin. hoc tit. pœfati- 12 que omnes tam clerici seculares, quam religiosi, tam à diocesanis, & capitulis ipsorum, quam à ceteris Episcopis, in quorum diocesis student, excommunicati, & pœfatis pœnis obnoxii publice nunciantur, c. fin. hoc tit. Doctores sive magistri, ꝑ qui religio- 14 sos habitu suo dimisso leges, aut physicam audientes scienter docere, aut in scholis suis

Rrrr

fuis

fuis præsumptis retinere, simili eo ipso
 sunt sententia innodati, c. 2. *hoc tit. in 6.* Ab
 15 solui ¶ possunt ab huiusmodi excommuni-
 catione ab episcopo proprio tam in sua,
 quam in aliena diœcesi, quia in ea absolu-
 tione nulla requiritur causæ cognitio, sed est
 jurisdictionis voluntariæ, ac ab episcopo, in
 cuius diœcesi studuerunt quia ibi deliquerunt,
 & conditor canonis sibi absolutionem non
 reservavit, *Pan. in d. c. fin. n. xj. hoc tit.*
 16 deant ad monasterium, rehabilitatio, ¶ &
 dispensatio reservantur sedi Apostolicæ, c.
non magnopere hoc tit. ideo à prædictis pro-
 hibitis indultum, sive licentia audiendi le-
 ges, seu physicam seu alterutram explanan-
 di aliis, obtineri debet à sede apostolica, &
 17 ita servat Romana Curia: licentia ¶ legendi
 restringitur per clausulam, non tamen pu-
 blice; licentia studendi legibus restringitur
 ad quinquennium, religiosi nunquam da-
 tur licentia studendi legibus, *Mandos. de sign.*
 18 *grat. ut. audiendi leges licentia & c. vers. neces-*
sario. & vers. seqq. Quinto, quando ¶ tabel-
 lionatus officium exercent, c. *sicut te h. r. &*
ibi Pan. nu. 5. & seqq. etiam abstinendo à cri-
 minalibus, *gl. in d. c. sicut te.* sive constitui
 sint in sacris, sive in minoribus ordinibus,
 dummodo competenter sint beneficiati,
Zab. in d. c. sicut te in 2. oppos. Pan. n. 5. Io. Aud.
n. 7. Franc. Marc. q. 194. n. 4. & 5. pars. 2. quia
 hoc officium est vile, c. 2. *de usur. in 6. l. non*
aliter ff. de adopt. prohibitum decurionibus,
l. universos. C. de decurion. & c. lib. 10. & genus
 negotiationis ideoque prohibentur clerici
 illud exercere illud exercere, etiam in causis
 19 ecclesiasticis, & speciale est ¶ ut in causa hæ-
 resis possint officium tabellionatus exerce-
 re, c. *ut officium §. ad conscribendum de heret. in*

6. ac coram Papa, & in eius Curia, *Pan. in d.*
c. sicut te n. 6. circa fin. quod notarii qui sunt
 in aula Papæ, vel Imperatoris, erant offi-
 cium cum dignitate, *Bald. in l. fori tui in fin.*
C. de ad divers. iud. Ioan. de Plat. & alii in d. l. u-
niversos. C. de decur. & c. vel coram Episcopo,
specul. in tit. de instr. ed. §. 8. restat ut dicere nu.
25. & seqq. Franc. Marc. qu. 194. n. 2. parte 2. d.
c. sicut. & ibi gloss. fin. & marg. complete pos-
 sunt, & expedire veteres notas, & rogatio-
 nes ante sacros ordines, vel emissionem profes-
 sionem recepras *spec. de stat. mon. n. 32. vige-*
simo sexto quarit. gl. in c. officium §. ad conscri-
bendum in verb. præmissa in fin. de heret. in 6.
arg. l. alienationes ff. famil. ercis. & ibi post tam
Can. Boich. in c. sicut te h. tit. præterea instru-
 menta post susceptos sacros ordines rogata
 tenent, licet puniri debeant, *Bart. in l. uni-*
versos. C. de decur. & c. lib. 10. Boich. in cap. sic-
us te in princ. hoc tit. specul. de instr. edit. §. octa-
vo restat. videre n. 29. An autem, & à ¶ quo
 iudicæ ecclesiastico, vel temporali, dari pos-
 sit licentia constituto in sacris utendi officio
 tabellionatus, vide *Franc. quæst. 194. part.*
 2. Sexto quando clericus ¶ dicat, scribit, ¶
 profert sententiam sanguinis, vel quic-
 quam aliud exercet, per quod ad vindi-
 ctam sanguinis tenditur, aut ubi exer-
 cetur, interest, tempore sententiæ, aut
 executionis, c. *clericus c. sententiam hoc tit. in-*
 curritque irregularitatem, quando lequi-
 tur mors, vel membri detruncatio, *Pan. in d.*
c. sententiam n. 5. & xj. & privatur honore,
 & loco, *Pan. in d. c. de clericis in principio.* sed
 non ex sola debilitatione membri, *Pan. in d.*
c. clericis num. 13. licet possit puniri pro eo,
 quod exercuit artem sibi illicitam, *gl. in*
d. c. sententiam in verb. sangui-
nis in fin.

FINIS TERTII LIBRI DECRETALIVM.